

РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КОСТЬОЛ РІЗДВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО ДЕКАНАТУ МОГИЛЕВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

м. Мошни Черкаського повіту Київської губернії

ФОНД № Ф – 385

Архівний опис № 1
справ постійного зберігання
за 1754, 1769, 1776,
1797 – 1852, 1885 - 1903 рр.

ПЕРЕДМОВА

Достовірних відомостей про точну дату заснування Мошенського римо-католицького костьолу у документах фонду не виявлено, однак в опису церковного майна (Wizyta) за 1831 р., складеного священиком М.Соколовським, було зазначено, що гроші на її будівництво надали князі Михайло та Кароль Радзивіли, основною вимогою яких було обов'язкове проведення щотижня 2-х служб: за померлих та за живих фундаторів; а 5 липня 1754 р. була надана церкві ерекція або фондуш (оригінал зберігався у церкві) (Ф-385, оп 1, спр.2, арк.1), за яким для розбудови костьолу виділялась земля у кількості 64 десятини 20 сажнів; для забезпечення церкви було надано: сінокісних земель – 197 десятин 1400 сажнів, під болотами та озерами - 39 десятин 644 сажнів. Тобто землеволодіння Мошенського костьолу загалом становило 302 десятини 274 сажні (Ф-385, оп 1, спр.2, арк.23). У грошовому еквіваленті князі Радзивіли виділили під проценти капітальну суму у 2550 руб сріблом, що надавало можливість сплачувати церковним служителям костьолу 178,50 руб. щорічно (Ф-385, оп 1, спр.2, арк. 19зв) та ще додавався прибуток з землі у розмірі 64,26 руб.

Сама будівля костьолу була побудована з дерева вже за сприяння спадкоємців с. Мошни - родини Муравських (Моравських) у 1767 р., а в 1769 р. відбулося його освячення (Ф-385, оп 1, спр.2, арк.12). У 1811 р. за володіння селом княгинею В.В.Голіциною, костьол був перебудований та збудований будинок для священика з 5 кімнат. Костьол був 3-х престольним: Божої Матері Марії, Святого Іоанна, Св. Троїци; "скамеек дерев'яних по обеим сторонам сосновых 6 штук, имеет орган на 5 тонов, колокольня 2-х этажная. Привилеи наданы от папы римского Пия 6, при церкви хранятся частицы мощей апостола Фомы и Терезии" (Ф-385, оп 1, спр.2, арк.13, 17зв). Церковні книжки зберігалися у приміщенні костьолу в сундуках. Самою старою книжкою була "Проповіді єпископа Марчинського" 1730 р. видання, а новою – "Катехізис Св. Фабіана", 1815 р. видання (Ф-385, оп 1, спр.2, арк.20зв).

Вже з 1831 р. можемо констатувати, що до штату церковнослужителів костьолу входили: органіст, помічник органіста, сторож, кучер, пономар, кухарка та сам ксьондз (Ф-385, оп 1, спр.2, арк..23).

Мошенський костьол у своєму підпорядкуванні мав дві приписні каплиці:

- в с. Межирич - Св. Михайла, збудована у 1806 р. на кошти графині К.В.Літге; освячення каплиці відбулося у 1808 р. Річне жалування священика складало 75 руб.(Ф-385, оп 1, спр.2, арк..25).
- в м.Черкаси - Св.Іосифа, збудована у 1780 р. на кошти князя Сангушки; фондуш на утримання складався із капіталу у 333,40 руб, що давало можливість сплачувати служителю каплиці 26,67 руб. щорічно (Ф-385, оп 1, спр.2, арк.28зв).

До приходу Мошенського римо-католицького костьолу входили села: Бабич, Білозір'я, Бичак, Буда-Воробіївська, Воробійовка, Василиця, Гута-Кумейки, Гамерня, Дахнівка, Закревка, Кумейки, Леськи, Ломовате, Лука, Попівка, Пекарі, Сокирна, Цесарська Слобода, Старосілля, Тубільці, Хрещатик, Черкаси, Шелепухи (Ф-385, оп 1, спр.2, арк.18зв).

В цій же Wizyta згадується, що за часів гайдамачини костьол був зруйнований: "во время происходившей в сем краю неспокойности через гайдамак остался сожженным до 1828 г." (Ф-385, оп 1, спр.2, арк..7зв). Про відновлення будівлі костьолу свідчать: Л.Похилевич у своїх "Сказаниях..": "римско-католический Мошенский костел построен в 1830 г..." (арк.489) та у журналі запису вихідних документів костьолу є згадка про лист від 07.04.1860 р. до Луцько-Житомирського єпископа про повернення плану можливого будівництва костьолу в с. Мошнах, а також запис від 24.02.1873 р. про "существовании старого с 1754 г. и постройте нового в 1863 г. и посвящении его..." (Ф-385, оп 1, спр.7, арк.3, 18зв.).

У фонді відклались метричні книги про народження, шлюб та смерть (особливістю є те, що більша частина документів - польською мовою), описання церковного майна та журнал вихідної кореспонденції.

Згідно з обліковими документами фонд Ф-385 у кількості 13 справ знаходиться на зберіганні у держархіві Черкаської області з 1949 р. Рукописний опис було складено 25 жовтня 1955 р.

У 1955, 2008 рр. було проведено перевіряння наявності і фізичного стану документів даного фонду (акти від 06.06.1955, 10.10.2008).

У 2015 р. була проведена каталогізація фонду і складена 1 групова картка (акт від 20.03.2015).

У зв'язку з невідповідністю опису справ сучасним вимогам у 2019 р. він був перекладений і удосконалений. До опису складено передмову, до фонду – історичну довідку. У процесі роботи уточнено та відредаговано заголовки справ, уточнено крайні дати документів та кількість аркушів у справах. Опис справ перекладено з російської на українську мову. Після удосконалення новий опис справ було надруковано у 3-х примірниках.

Недіючий опис внесено до нового як справу № 14.

Головний спеціаліст
01.08.2019

К. Б. Скринська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Державного архіву
Черкаської області

Т.А. Клименко

ФОНД № Ф – 385

Архівний опис № 1

справ постійного зберігання

за 1754, 1769, 1776, 1797 – 1852, 1885 - 1903 рр.

№№ з/п	Заголовки справ	Крайні дати	Кіл-сть аркушів	Примітки
1	2	3	4	5
1	Метрична книга про народження (польською мовою)	січень 1827 р. - грудень 1834 р.	13	
2	Візита (Wizyta) (опис майна) римо-католицької парафіяльної церкви м. Мошен за 1828, 1831, 1834, 1838 рр. (є документи польською мовою)		55	
3	Метрична книга про народження (польською мовою) Указ його імператорської величності щодо заведення нових метричних книг (копія) від 19 серпня 1835 р.	січень 1835 р. – грудень 1843 р.	33	
4	Метрична книга про смерть (польською мовою)	січень 1835 р. – грудень 1844 р.	14	
5	Те саме про шлюб (польською мовою)	січень 1835 р. – грудень 1836 р., січень 1839 р. – грудень 1842 р., січень 1844 р. – грудень 1848 р.	13	

1	2	3	4	5
6	Метрична книга про народження (польською мовою)	січень 1843 р. - грудень 1848 р.	16	
7	Журнал обліку вхідних документів за 1859 р. Те саме вихідних документів за 1860 – 1886 рр. (є документи польською мовою)		69	
8	Книга запису парафіян Черкаського та Канівського повітів, що були на сповіді	січень 1885 р. - грудень 1903 р.	183	
9	Документи (польською мовою) на право володіння церковними землями, надані князями Радзивілами та Моравськими за 1769 р. Копії (дата копіювання не зазначена) Опис церковного майна за 1796 р. (польською мовою)		15	
10	Список приходів костьолу. Прибутково-видаткова книга та опис майна (wizyta) за 1776, 1786, 1797, 1820, 1823 рр. (польською мовою)		71	
11	Візита (опис майна) костьолу за 1798 – 1800, 1810-1813 рр. План забудови церковної земельної ділянки б/д (польською мовою)		57	
12	Документи (польською мовою): укази імператорської величності, правлячого сенату, договори за 1809, 1815, 1820, 1823, 1825 рр. Договір між І.Т.Ягницьким (представник Є.К.Воронцової) та ксьондзом М.А.Соколовським щодо обміну земельними ділянками від 28 серпня 1827 р. , 20 березня 1829 р. (російською мовою)		14	

1	2	3	4	5
13	Шлюбні опитування за 1812 – 1828, 1830 – 1832, 1834 – 1836, 1838 – 1842, 1844 – 1852 рр. (польською мовою)		91	
14	Недіючий опис справ за 1754 – 1859, 1885 – 1903 рр.		1	

До опису внесено 14 (чотирнадцять) справ з № 1 по № 14

Опис удосконалила
Головний спеціаліст
01.08.2019

К.Б. Скринська

Зберігач фондів
01.08.2019

Н.В. Тканка

Начальник відділу забезпечення
збереженості документів, обліку
та довідкового апарату
01.08.2019

О.М. Пурис